

ANKETA O POZNAVANJU TUJIH IZRAZOV V MEDICINI QUESTIONNAIRE ABOUT KNOWLEDGE OF FOREIGN WORDS AND MEDICAL JARGON

Aleksander Manohin¹

Prispelo: 5. 6. 2004 – Sprejeto: 18. 8. 2004

Izvorni znanstveni članek
UDK 61(038)=163.6

Izveleček

Anketa o poznavanju tujk v medicini, narejena med študenti 6. letnika odseka za medicino na ljubljanski medicinski fakulteti, je pokazala, da študenti številnih tujk in žargonskih izrazov ne poznajo dovolj, jih sploh ne poznajo ali pa jih razumejo napačno. Avtor predlaga spremembo načina poučevanja, tako da bi namenili večjo pozornost tujkam in žargonskim izrazom, ki jih vsak dan uporabljamo.

Ključne besede: terminologija, jezikoslovje, slovenščina, medicina

Original scientific article
UDC 61(038)=163.6

Abstract

A survey conducted among the sixth-grade medical undergraduates of the Division of Medicine, Medical Faculty, Ljubljana, showed that the students had poor knowledge of foreign words and medical jargon: they tended to misunderstand many of these expressions or were not familiar with them at all. The author suggests that some changes should be made in the basic undergraduate curriculum, with more emphasis being placed on foreign and jargon medical expressions, used in daily communication.

Keywords: terminology, linguistics, Slovenian, medicine

Uvod

Študentje se med študijem pogosto srečajo s tujimi izrazi. Znano je, da besedil oziroma posameznih tujih izrazov ni mogoče enostavno prevesti, ne da bi tvegali napake zaradi različnega pomena posameznih pojmov v tujem in domačem jeziku (1). Tujke je potrebno pojasniti tudi po smislu (1). Po dosedanjih izkušnjah menim, da predavatelji tujke, žargonske izraze ali kratice prepogosto uporabljajo, ne da bi jih ustrezno pojasnili. Želel sem ugotoviti, v kolikšni meri študenti zadnjega letnika medicine tuje izraze poznajo v tolikšni meri, da jim to omogoča nemoteno spremljanje pouka in kasneje nemoteno opravljanje poklica.

Metoda dela, rezultati in razpravljanje

V aprilu 2004 sem študentom 6. letnika Odseka za medicino razdelil anketni vprašalnik s tridesetimi najpogosteje uporabljanimi tujkami in tujimi pojmi s prošnjo, naj vsak napiše, kaj mu posamezen izraz

pomeni. Od 158 študentov, ki so bili v študijskem letu 2003/2004 vpisani v 6. letnik Odseka za medicino, je sodelovalo 54 študentov, kar je 34,18 %. Rezultate sem razdelil v 4 skupine: **A.** pozna prevod, **B.** pozna pomen, **C.** navede napačen pomen, **D.** ni odgovora. Rezultati so prikazani v tabelah 1, 2 in 3.

Pojasnilo: * označuje izraza bypass in shunt. Od 1993. leta dalje uporabljam za bypass izraz premostitev, za shunt pa obvod. Vsi avtorji, s katerimi sem sodeloval, so ta predloga sprejeli. Ko je mnogo kasneje izšel Medicinski terminološki slovar, so v njem kot prevod za bypass zapisali obvod, za shunt pa spoj. Menim, da je izraz premostitev za bypass ustreznejši od izraza obvod, saj takoj označi, da gre za premostitev neke ovire, za shunt pa je izraz obvod ustreznejši od izraza spoj, saj pomeni shunt neobičajno povezavo ('kratek stik', 'bližnjico'), spoj pa je lahko tudi običajna povezava. Zato pri analizi za bypass uporabljam prevod premostitev, za shunt pa obvod. Obe pripombi sem posredoval uredništvu Medicinskega terminološkega slovarja.

¹Klinični center, KO za anesteziologijo in IT operativnih strok, Zaloška 7, 1000 Ljubljana
Kontaktne naslov: e-pošta: aleksander.manohin@kclj.si

Tabela 1. Rezultati ankete. Tujke oziroma tuji pojmi so navedeni po abecednem redu, poleg njih pa je naveden slovenski prevod. Sledijo 4 kategorije odgovorov (A do D) in število študentov (v absolutnih številkah in v odstotkih), katerih odgovore sem razvrstil v posamezno kategorijo.

Table 1. Survey results. Foreign words are presented in alphabetical order, together with the Slovene equivalent. There follow four response categories (A-D) and the number of respondents (in abs.number and in %), whose responses appear under separate category

Tujka Foreign word	Prevod Translation	A		B		C		D	
		Pozna prevod Knows translation		Pozna pomen Knows meaning		Napačen pomen Wrong meaning		Ni odgovora No answer	
		n	%	n	%	n	%	n	%
afterload	obremenitev pri iztisu	11	20,37	12	22,22	27	50	4	7,41
agresivna terapija aggressive therapy	hitro in izdatno zdravljenje prompt and effective therapy	14	25,93	17	31,48	15	27,78	8	14,81
algoritem algorithm	zaporedje postopkov	27	50	22	40,74	2	3,7	3	5,56
aritmogeni fokus arrhythmogenic focus	sprožilno neritmično žarišče	36	66,67	9	16,67	5	9,26	4	7,41
bypass*	premostitev	8	14,81	3	5,56	20	37,04	23	42,59
disekcija aorte dissecting aorta	natrganje aorte	24	44,44	19	35,19	6	11,11	2	3,7
end-tidal CO ₂	CO ₂ ob koncu izdiha	15	27,78	3	5,56	12	22,22	24	44,44
evocirani potenciali evoked potentials	sproženi potenciali	44	81,48	2	3,7	2	3,7	6	11,11
farmakovigilanca pharmacovigilance	sledljivost zdravil	2	3,7	3	5,56	4	7,41	45	83,33
graft	vsadek, presadek	46	85,19	2	3,7	2	3,7	4	7,41
graft versus host disease	reakcija presadka proti gostitelju	27	50	15	27,78	5	9,26	7	12,96
hemovigilanca haemovigilance	sledljivost krvi	3	5,56	0	0,0	5	9,26	46	85,19
jukstakapilaren juxtacapillary	obkapilaren	35	64,81	1	1,85	6	11,11	12	22,22
kardioplegija cardioplegia	umetna zaustavitev srca	19	35,19	7	12,96	16	29,63	12	22,22
kaskadni sistem cascade system	stopenjski sistem	12	22,22	27	50	6	11,11	9	16,67
kompartment sindrom compartmental syndrome	utesnitveni sindrom	28	51,85	6	11,11	9	16,67	11	20,37
maligna aritmija malignant arrhythmia	neobvladljiva motnja ritma	20	37,04	24	44,44	3	5,56	7	12,96
meta analiza meta-analysis	analiza analiz	3	5,56	4	7,41	7	12,96	40	74,07
nozokomialen nosocomial	bolnišnični	35	64,81	1	1,85	8	14,81	10	18,52
NSAR NSAR drug	nesteroidno protivnetno zdravilo	44	81,48	2	3,7	1	1,85	7	12,96
pace-maker	spodbujevalnik	44	81,48	8	14,81	0	0,0	2	3,7
paroksizem paroxysm	napad	18	33,33	12	22,22	15	27,78	9	16,67
preemptiven pre-emptive	vnaprejšnji	0	0,0	2	3,7	3	5,56	49	90,74
preload pre-load	venski priliv, polnitev	22	40,74	12	22,22	14	25,93	6	11,11
refraktarnost refractoriness	neodzivnost	22	40,74	10	18,52	9	16,67	13	24,07
shunt*	obvod	16	29,63	6	11,11	27	50	5	9,26
splint	opornica (zunanja)	0	0,0	3	5,56	5	9,26	46	85,19
stent	žilna opornica	24	44,44	20	37,04	1	1,85	9	16,67
transkutani transcutaneous	skozikožni	54	100	0	0,0	0	0,0	0	0,0
transmuradni transmural	skozistenski	50	92,59	1	1,85	1	1,85	2	3,7

Tabela 2. Rezultati ankete glede na število pravih odgovorov (kategorija A: pozna prevod). Na prvem mestu je tujka oziroma tuji izraz z največjim številom pravih odgovorov, na zadnjem mestu pa tujka oziroma tuji izraz z najmanjšim številom pravih odgovorov. Upoštevane so samo absolutne številke (brez odstotkov).

Table 2. Survey results by the number of correct answers provided (Category A – knows the translation), arranged from the foreign term with the highest number of correct answers (top) to that with the smallest number of correct answers (bottom) in absolute numbers only (no %).

Tujka Foreign word	Prevod Translation	A	B	C	D
		Pozna prevod Knows translation	Pozna pomen Knows meaning	Napačen pomen Wrong meaning	Ni odgovora No answer
transkutani transcutaneous	skozikožni	54	0	0	0
transmuralni transmural	skozistenski	50	1	1	2
graft	vsadek, presadek	46	2	2	4
evocirani potenciali evoked potentials	sproženi potenciali	44	2	2	6
NSAR NSAR drug	nesteroidno protivnetno zdravilo	44	2	1	7
pace-maker	spodbujevalnik	44	8	0	2
aritmogeni fokus arrhythmogenic focus	sprožilno neritmično žarišče	36	9	5	4
jukstakapilaren juxtacapillary	obkapilaren	35	1	6	12
nozokomialen nosocomial	bolnišnični	35	1	8	10
kompartment sindrom compartmental syndrome	utesnitveni sindrom	28	6	9	11
graft versus host disease	reakcija presadka proti gostitelju	27	15	5	7
algoritem algorithm	zaporedje postopkov	27	22	2	3
stent	žilna opornica	24	20	1	9
disekcija aorte dissecting aorta	natrganje aorte	24	19	6	2
refraktarnost refractoriness	neodzivnost	22	10	9	13
preload pre-load	venski priliv, polnitev	22	12	14	6
maligna aritmija malignant arrhythmia	neobvladljiva motnja ritma	20	24	3	7
kardioplegija cardioplegia	umetna zaustavitev srca	19	7	16	12
paroksizem paroxysm	napad	18	12	15	9
shunt	obvod	16	6	27	5
end-tidal CO ₂	CO ₂ ob koncu izdiha	15	3	12	24
agresivna terapija aggressive therapy	hitro in izdatno zdravljenje	14	17	15	8
kaskadni sistem cascade system	stopenjski sistem	12	27	6	9
afterload	obremenitev pri iztisu	11	12	27	4
bypass	premostitev	8	3	20	23
hemovigilanca haemovigilance	sledljivost krvi	3	0	5	46
meta analiza meta-analysis	analiza analiz	3	4	7	40
farmakovigilanca pharmacovigilance	sledljivost zdravil	2	3	4	45
preemptiven pre-emptive	vnaprejšnji	0	2	3	49
splint	opornica (zunanja)	0	3	5	46

Tabela 3. Rezultati ankete glede na število napačnih odgovorov in število brez odgovora (kategorija C+D). Na prvem mestu je tujka oziroma tuji izraz z največjim številom C+D, na zadnjem mestu pa tujka oziroma tuji izraz z najmanjšim številom C+D. Upoštevane so samo absolutne številke (brez odstotkov).

Table 3. Survey results by the number of incorrect answers and "do not know" answers (Categories C + D, (arranged from the foreign word with the greatest number of C+D responses (top) to the foreign word with the smallest number of C+D responses (bottom) in absolute numbers only (no%).

Tujka Foreign word	Prevod Translation	A	B	C	D	C+D
		Pozna prevod Knows translation	Pozna pomen Knows meaning	Napačen pomen Wrong meaning	Ni odgovora No answer	
preemptiven pre-emptive	vnaprejšnji	0	2	3	49	52
hemovigilanca haemovigilance	sledljivost krvi	3	0	5	46	51
splint	opornica (zunanja)	0	3	5	46	51
farmakovigilanca pharmacovigilance	sledljivost zdravil	2	3	4	45	49
meta analiza meta-analysis	analiza analiz	3	4	7	40	47
bypass	premostitev	8	3	20	23	43
end-tidal CO ₂	CO ₂ ob koncu izdiha	15	3	12	24	36
shunt	obvod	16	6	27	5	32
afterload	obremenitev pri iztisu	11	12	27	4	31
kardioplegija cardioplegia	umetna zaustavitev srca	19	7	16	12	28
paroksizem paroxysm	napad	18	12	15	9	24
agresivna terapija agressive therapy	hitro in izdatno zdravljenje	14	17	15	8	23
refraktarnost refractoriness	neodzivnost	22	10	9	13	22
kompartment sindrom compartmental syndrome	utesnitveni sindrom	28	6	9	11	20
preload pre-load	venski priliv, polnitev	22	12	14	6	20
jukstakapilaren juxtacapillary	obkapilaren	35	1	6	12	18
nozokomialen nosocomial	bolnišnični	35	1	8	10	18
kaskadni sistem cascade system	stopenjski sistem	12	27	6	9	15
graft versus host disease	reakcija presadka proti gostitelju	27	15	5	7	12
maligna aritmija malignant arrhythmia	neobvladljiva motnja ritma	20	24	3	7	10
stent	žilna opornica	24	20	1	9	10
aritmogeni fokus arrhythmogenic focus	sprožilno neritmično žarišče	36	9	5	4	9
disekcija aorte dissecting aorta	natrganje aorte	24	19	6	2	8
evocirani potenciali evoked potential	sproženi potenciali	44	2	2	6	8
NSAR NSAR drug	nesteroidno protivnetno zdravilo	44	2	1	7	8
graft	vsadek, presadek	46	2	2	4	6
algoritem algorithm	zaporedje postopkov	27	22	2	3	5
transmuralni transmural	skozistenski	50	1	1	2	3
pace-maker	spodbujevalnik	44	8	0	2	2
transkutani transcutaneous	skozikožni	54	0	0	0	0

V tabeli 2 so rezultati urejeni glede na število pravih odgovorov.

Iz tabele 2 sledi, da polovica in več kot polovica študentov (≥ 27) pozna slovenski izraz samo za 12 tujk in tujih pojmov, medtem ko za ostalih 18 tujk in tujih pojmov (od skupno tridesetih v anketi) slovenski prevod pozna manj kot polovica študentov (< 27). Iz tega smemo sklepati, da študenti zadnjega letnika medicine večine tujk in tujih pojmov ne razumejo v zadostni meri, da bi lahko nemoteno sledili pouku in kasneje opravljali svoj poklic. Če hočemo torej povečati razumljivost in kakovost študija, moramo obvezno pojasniti vsak tuji pojem oziroma – še bolje – praviloma uporabljati prevod, tuji pojem pa samo toliko, da študent lahko nemoteno uporablja tudi tujo literaturo. Upam si trditi, da bo na ta način brez administrativnih ukrepov povečana tudi udeležba na predavanjih, saj študent, ki prepogosto uporabljenih tujk ne razume, izgubi voljo, da bi še naprej obiskoval predavanja.

V tabeli 3 je dodana kategorija, v kateri so sešteli kategorijo števil napačnih odgovorov (C) in število brez odgovora (D). Rezultati so urejeni glede na ta podatek (C+D).

Iz tabele 3 sledi, da več kot polovica študentov (≥ 28) ne pozna kar tretjine tujk iz ankete, pri čemer pa pet tujk ne pozna kar 47 in več študentov (≥ 47), kar je več kot 87 % študentov. Rezultat je še toliko bolj zaskrbljujoč, ker je bil izraz 'preemptiven', ki vodi po odstotku nepoznavanja, pred nedavnim objavljen v domačem Zdravniškem vestniku (brez prevoda), za izraza 'hemovigilanca' in 'farmakovigilanca' pa je bilo v isti reviji zapisano, da se lahko uporabljata in da sta poznana. Za izraz 'meta analiza', ki ga ne pozna 47 študentov (od 54 študentov, ki so sodelovali v anketi!), sem pred časom učiteljici, ki o tem predava, predlagal slovenski izraz 'analiza analiz', pa mi je bilo pojasnjeno,

da je izraz utečen in da ni potrebe po prevajanju, ker ni težav z razumevanjem.

Iz tabele je tudi razvidno, da si skoraj 'udomačen' izraz 'bypass' kar 20 študentov napačno razlaga, medtem ko si prav tako pogosto uporabljani tujki 'shunt' in 'afterload' napačno razlaga celo 27 študentov. Napačno razumevanje je še nevarnejše od nepoznavanja pojma – študent, ki izraza ne pozna, si ga bo verjetno le poskušal pojasniti, študent (in kasneje zdravnik), ki pa ga uporablja napačno, ne bo mogel čutiti nobene potrebe, da bi napako popravil.

Sklep

Na osnovi napisanega menim, da moramo učitelji prenehati verjeti, da študenti tujke poznajo, ampak si moramo dosledno prizadevati za poenoteno rabo ustreznih slovenskih prevodov in za občasno preverjanje, ali študenti tujke poznajo. Tujke je potrebno uporabljati z občutkom (2). Medicinski terminološki slovar sam po sebi še ni dovolj, saj moramo učitelji poskrbeti, da bodo ustrezni slovenski prevodi prišli v vsakdanjo rabo ob vsakem srečanju s študenti. S tem bomo ne le bogatili slovensko medicinsko terminologijo, ampak predvsem povečali predstavnost besedil (da se ne bo zopet komu zapisalo, tako kot se mu je nedavno pri neki strokovni oceni, da je namreč 'opustitev prevoda tujk povečala razumljivost besedila').

Literatura

1. Amorey Gethin, Erik V. The Art and Science of Learning Languages. Gunnemark, Intellect 1996. Pridobljeno 1.9.2004 s spletne strani: <http://www.english-learning.co.uk/voc.html>.
2. Hillard K. Using Foreign Words, 2001. Pridobljeno 1.9.2004 s spletne strani: <http://www.suite101.com/article.cfm/8473/87157>